QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS mane diſcutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-tertiâ Novembris.

M. CLAUDIO BOURDELIN, Doctore Medico, Præſide.

An æqua functionum Naturalium, cum Chymicis Operibus comparatio?

I.

ARTES innumerabiles repertæ ſunt docente Naturâ, quam imitata ratio ad vitam neceſſarias ſolerter conſequuta eſt. Artes omnes quæ circa materiam aliquam verſantur, Naturam imitatione exprimunt, ejuſque meræ ſunt imitationes. Bonarum artium initia antiquiſſima, ipſi Naturæ propè coæva: omnes in adjumentum Naturæ, aut ſupplementum, aut ornatum, aut neceſſitatem exquiſitæ. Earum multæ variis hominum ſtudiis debentur. Omnes repugnante Naturâ, vanæ, futiles; obſecundante, veræ; magiſtrâ docente, doctæ, eruditæ. Quidquid homines arte perficiunt, per naturam perficiunt: ab ipsâ mutuantur, vim, materiam, inſtrumenta, motum. Materia eadem in Naturalibus & artificialibus extenſione, figurâ, diſpoſitione, ſitu & configuratione diverſis prædita. Inſtrumenta ſunt ipſa materia variè diſpoſita. Motus omnis tum Naturæ tum artis, ab univerſali quodam fluido ſubtiliori, ubique præſente ἀεικινήτῳ. Vis omnis à materiâ, inſtrumentis & motu pendet, ſeu habitudo quædam eſt materiæ, motus, inſtrumentorum, certis Mechanices legibus, proportione ſibi invicem reſpondentium. Artificia omnia inventa, invenienda non niſi Naturæ veſtigiis aut operationibus inniti poſſunt, licet plerumque neſciant artifices quid imitentur: adeo ipſa in artibus, non tantum materiâ, ſed vi & induſtriâ; quia ars ſumma in Naturâ. Hæc non magis Geometrarum exemplar quam Chymicorum. Utrique Naturam imitantur: hi ſolvendo, compingendo; illi maxima, minima, æqualia, majora, minora, velocitatis gradus, temporum momenta, corporum figuras, ſpatia, quantitatem demum abſtractam meditando, ad uſus revocando. utrique circa σύγκρισιν & ἔκκρισιν ſuo modo occupantur. An Natura in chymicis præſtantior, quam in Geometricis? Ipſa chymiam adhibet, fermentationes edit, coalitus, reſolutiones, aquam à terrâ ſeparat, in halitus, vaporis modum ſolvendo tollit ad Nubes; eandem rurſus denſat; Non ſine naturali chymiâ cælum obducitur nebulâ, ſtillat ros, Pluviæ crebreſcunt, ruunt imbres, grando crepitat, perflant venti, tonitrua reboant, fulmina coruſcant, fulgura micant, ſæviunt tempeſtates, ſemen herbarum ruptâ pelliculâ in germen & caules adoleſcit. Scrutare telluris abdita, Gemmæ, Lapides, ſalium Fodinæ, Fontes, Acidulæ, Thermæ, Mineralia, Metalla, Ignes ſubterranei, montium eruptiones igneæ, ῥιγοπύρετοι, terræ motus, &c. meræ ſunt Spagiriæ naturalis ſolutiones, aut concretiones. Cuncta ſcilicet per conſtantem alterationis rotam verſans ſolvit compacta, ſoluta compingit. Proceſſus ergo naturæ planè chymicus in omnibus rebus: hoc, in receſſu conatur, ut concreſcant quæ cognata, ſeparentur quæ diverſa. Sed nec tantum ipſa per ſe chymiam exercet in orbe, ſed & per homines, per diverſos artifices ab rerum initiis prima poſuit ſpagiriæ veſtigia, per Adamum aratorem, per Tubalcainum conflatorem æris & ferri, per Noachum Vini inventorem, tum per inventores artis

piftoriæ, coquinariæ, cerevifiariæ, tinctoriæ, vitriariæ, faponariæ, metallurgicæ, & innumeros artifices, in quorum officiniis diu latuit obfcura, diftracta, nec minus à medicis adoptata. Non tantum ejus operibus ufi funt Medici, in abfolvendis fermentatione compofitionibus, falibus eliciendis, parandis oleis &c. fed nec omiferunt recrementa, fuligines, fcorias, & cineres olim pro recrementis habitos: nec à foffilibus, metallis, lapidibus abhorruerunt Græci & Arabes optimæ notæ Medici: ftibio ufi funt Hippocrates, Galenus, Diofcorides. Hydrargyri vires fe ignoraffe Galenus profeffus eft, Æginetæ Mathiolo aliifque non ignotæ, non defpectæ; imò nec ipfe neglectus eft, licet ejus mitigationem magnâ ex parte nefcirent. Sulphur propinarunt Hippocrates, Galenus, Diofcorides, Actuarius, Aëtius. Calcanthum in pretio habuerunt maximo Diofcorides, Avicenna, Gefnerus, Cordus, Crat. Itaque Chymici hâc in parte, præclarorum omnium, & antiquiffimorum Medicinæ procerum, quorum vel folâ nominis auctoritate univerfa poftremorum fæculorum fchola permoveri poffit, imitatione cum nitantur, ab omni criminis aut infamiæ labe vindicandi funt hifce temporibus: cum præfertim horumce & aliorum medicaminum, quæ in hominum utilitatem è finu fuo largiter profundit Natura, fi quæ noxiæ fint vires aut facultates, ad opportunam Therapeïæ mediocritatem adduci probè valeant, beneficio artis fpagiricæ, in dies (quæ fors eft omnium artium) per experimenta laborefque crefcentis & amplificatæ. Sed & principia pofuerunt Medici per Hippocratem. Non tantum, ille, caloris & frigoris effecta fpeculatus eft, fed & fapores *Amarum, falfum, dulce, acidum, acerbum, & alia multa omnigenas facultates habentia copiam & robur*; quorum legitimâ temperie Naturam conftare, diftractione & vehementiâ deftrui, fcitè fapienterque docuit. Latuit tamen Spagiria ars nobiliffima, per annos circiter 4600. membratim fparfa in alienis laribus, fordibus artium mechanicarum obruta, penè ignorata, donec eam colligentes, in unum corpus Arabes, ftagmatum primi inventores, metallicæ medicinæque utcumque cultores, artem inveniffe vifi funt, quam folum diffutam collegerant, annis aliquot ante octavum à Chrifto S. fæculum.

II.

TUM denique primatia mutationum omnium ars, vetuftiffima invenit nomen; fed vix aliquanto notior quam prius. Hanc adulatio Medicorum, adverfus Caliphas, tum rerum artium atque fcientiarum dominos avaritiæ coëgit fervire, atque æternitatis libidini, vanis pollicitationibus ludens homines, mercede pactâ, propagationem auri, vitæque prorogationem fperare juffos. Itaque metallis tractandis miferè mancipata, chymæris Arabum confpurcata, myfteriis involuta, larvata præftigiis, ars optima, ars mentiendi, vana, imò & mala propè facta, faltem vifa eft. Sub hâc perfonâ tamen vera protulit opera, nec à fuco aut fallaciis artificum, ita potuit, detorqueri ut falfa promeret: non Naturæ inftrumentis, non ipsâ naturâ, fed arte hominum abutebantur homines. Natura ubique eadem fui tenax, bona, vera, opus Dei quamcumque in partem vertatur. Arte fuâ propriifque dolis fallebant. Spagiria fincera femper edidit, analyfin, fynthefin, Solutionem, Concretionem, & quæ hæc confequuntur mixtiones, Exaltationes, Liquationes, fixationes, Secretiones. Non ex artificibus, fed ex fe ipfis æftimari debent artes. Quis Medicinam reputet malam, quod eam malè multi improbi, infciique homines profiteantur, ad ufus pravos detorqueant. Durioribus ergò temporibus malè audivit Chymia, quod eam, non fine hujufce præftantiffimæ artis dedecore ac detrimento, exercuerint Agyrtæ, ardeliones, chymicos mentientes, qui figmentis temerè philofophati, novam fectabantur Medicinam, Pfeudochymici principia è Naturæ finu deprompta contemnentes, fuaque inania fingentes, fpretis antiquorum more & documentis, nihil aliud quam fublimia Magifteria, Quintas effentias, Tincturas Bezoardicas, Effentias fpleneticas, Elixiria præcipitantia, fal naturæ & alia hujufcemodi crepabant, aut foli navabant operam Μεταμορφώσει, aut remediorum huic vel illi generi plærafque fanandarum omnium affectionum partes concedebant, cæterifque neglectis præjudicatæ cuidam opinioni fervientes, Medicinam compendiariam factitabant uni duntaxat medicamini infiftendum exiftimantes; artem quam nec à limine falutaverant, non eorum artem, magnifico verborum apparatu, titulifque infignibus exornantes ac infucantes; apud quos plærumque nihil nifi ludibria mentis & rerum umbræ. Infelix ergo Chymia à Tubalcaino potiffimum in Chami domum derivata, à Chamigenis ad Ægyptios, tum ad Græcos, Latinos, deinde ad Arabes nugarum pleniffimos, ad Chinenfes, tandem ad Hifpaniam, Gallias, Ger-

maniamque fuit propagata. Hanc mutuatus à Basilio Valentino extulit sæculo decimo quinto pessimè feriatus Paracelsus, homo nequam, impurus, vanus, in Philosophiâ, litterisque humanioribus omnino hospes, mendacissimus. Quæ Basilius Valentinus aggressus erat pandere artis principia nominibus ipse velavit inusitatis, gratis multiplicavit, malè dilatavit ut faceret universalia, obscura protulit, multa dictitando nondum exhalatâ crapulâ, nec sui compos, coacervatis ex omni Paradoxorum, absurdorum ac deliramentorum genere portentis, quæ fucatis coloribus verosimilia reddere studuit, suis sordibus & somniis inquinavit Principia quæ felicior hæc ætas confusa distinxit, tecta revelavit, supervacua contraxit, quatuor contenta rerum non omnium sed bene multarum principiis, Aquâ, Sale, Sulphure, Terrâ, imo & paucioribus Igne & Aquâ; nec his primis sed proximis, ideò non tantum Medicorum officio commodis, sed & idoneis contemplationi Physicorum quibus nec datum est, nec dabitur unquam assequi prima rerum initia. Felicior, quod non nova veteribus opposita sed addita sint, neque per hæc deleantur Hippocratici imo & Galenici sapores, in quibus agentis Naturæ theoria probè posita est, sed fulciantur, illustrentur. Hippocrates si chymiam non omnino novit, ab ipsâ tamen haud aberrasse videtur. Hoc fatum chymiæ, primum Metallurgiæ fœtus, jejuna, tenuis sola tractavit metalla; tum ab Alchymistis usurpata, strigosa tunc fraudibus & mendaciis ferè immersa; deinde Mechanica, operariis inseruiit, vilis abjecta spreta; postea Pharmacorum præparationi consecrata; tandem cum ab artibus etiam vilioribus adminicula petantur Physices & speciatim Physiologiæ phænomenis illustrandis ac eruendis opportuna, ipsam manibus ardelionum & operariorum litteratum rudium ereptam Philosophi postremi omnium amplexati sunt. Ipsâ facem præferente conati sunt, accersitis instrumentis diversimodè applicitis, mixta naturalia in partes divellere, has & invicem & cum aliis concretis conjugare, ad indaganda principia corporis & morborum causas. Desinant itaque Antiquitatis osores, vitio vertere majoribus nostris, quod hácce chymiâ, & Mechanicâ ducibus destituti Medicæ artis penetralia Philosophica haud ita commodè subintrare potuerint, Neoterici vero hisce præsidiis abundè instructi nec audita ipsis veteribus, neque visa aut cogitata quotidiè detegant: scilicet ab omnibus retro actis sæculis ad usque superius Chymia veluti Medicinæ Patergon vel appendix, aut non tam medium, humorum indolem ac efficientiam indagandi & morbos horum ce causas dignoscendi, quam hos tantum curandi, existimata est; nedum de ipsâ hisce omnibus accommodandâ apud ipsos cogitaretur. Consimili propè fato Mechanica, seu corpuscularis Philosophia licet antiquissima ipsique Platoni aliisque familiaris, Medicinæ tamen ante hanc nostram ætatem numquam fuerat adaptata. Dies diem docet & docebit. Hisce Mechanismis structura & motus musculorum, cerebri, linguæ, ventriculi, intestinorum, cordis, pulmonum, renum, sanguinisque in gyros itus & reditus detecta sunt & expedita. Microscopiis & aliis inventis partium solidarum, fluidarum textura inquisita est haud infeliciter. Iis ancillantibus observata stupenda de quorum existentiâ nequidem olim somniatum fuisset, deprehensa sunt animantium corpora ex variis rotis, elateribus, vasis, follibus, esse compaginata. Demonstratum ope Mechanices dato circuitu sanguinis, eum è sinistro sinu cordis expressum, niti in utrumque Aortæ truncum totâ velocitate quam ab anthliâ cordis accepit, non eâdem tamen arterias decurrere; sed eâ solum, quæ superat momenta resistentiarum in iisdem arteriis occurrentium; eundem sanguinem citius pelli per arterias è partibus truncorum cordi magis proximis emergentes, quam per arterias è partibus truncorum à corde remotioribus.

III.

QUIDQUID molitur Natura, molitur mutando, componendo, resolvendo, solvendo, compingendo. Hæc omnia fermentatione perficit. Ubique eadem iisdem operatur artibus. Cuncta pro suo quæque modo, aptâ nempe dispositione materiæ in μακρῷ ϗ μικρῷ κοσμῷ per varias Fixationes, Concretiones Præcipitationes Fermentationis fœtus digeruntur, digesta per innumeros canales dividuntur: ut metalla, gemmæ sic ferè calculi in hominibus formantur, ut Terræ sic aeris halitûs, exspirationes egeruntur. Vegetantium ut & animantium omnium exortûs ab ovo repetat qui veritatis amans. Ab ipso præpotenti Protoplaste, cujus ars summa in minimis, efformata sunt illa compendia minutissima, quæ dum explicantur & evoluuntur generari animal, aut nasci planta dicitur. Rudimentum hoc non nisi motu fœcundatum, nonnisi motu expeditur & vivit. Se-

men in utero, quasi terræ gremio, exceptum dilatatur, expanditur, liquatur, segregatur, compingitur artificio immenso in fœturam. Id omne fermentationis opus. Ipsa exagitantur acuuntur actuosæ particulæ, *sublimatur* materia in vegetantibus. Diversa obvia sunt in earum partibus fermenta quibus ulteriùs in motum rapiantur succi, percolentur, ac præcipitentur crassiora quæ spirituum attenuationi obstent. Animal dum iis vescitur, spiritum vegetantium motorem in sui spiritûs naturam vertit, adhuc puri ab impuro secretionibus, novisque tentandum Fervoribus, Præcipitationibus, Percolationibus, Cohobationibus, Circulationibus, in meliorem conditionem evehendum. An vegetantibus & animalibus idem spiritus, subtilitate majori, minori solum diversùs? Sanguinis porrò intra certos meatus moti effluvia, spirituumque ut summè mobilium ita & æquè dissipandorum dispendia perpetua, quandiu machina movetur resarcienda veniunt, (ne moveri tandem desinat,) pari aut majori ex alimentis proventu suppeditato. Prævio appetitu seu motu nervorum ab humore quodam salino ferè acidiusculo suscitatorum, assumuntur alimenta, dentibus terenda, quo latiori pateant superficie, salivâ reseranda, quo solutio inchoetur: in ventriculum immittenda, cujus motu, calore, fermento (an acido nitroso salinoque volatili temperato?) fundantur, colliquentur, fermentent, solvantur in chylum mollem, album ob infinitas sulphuris rarefacti bullulas, lumen eâdem propè ratione reflectentes ac in ipso sulphuris lacte seu magisterio. Chylus continuâ fibrarum transversarum contractione, spiritibus, motu Diaphragmatis & Hepatis conspirantibus, in intestina pellitur. Ibi necessario accessu bilis & succi Pancreatici ditatur. Illa sale suo volatili amaro incidente Chylum, acidum quid adhuc spirantem, in salsum dulce ac volatile commutat, dividit, sulphure suo saleque terrenas alimentorum partes cum serosis aqueis copulat; ab affusione succi Pancreatici salso nitrosi serosique diluitur ulterius bilis, chylus, fœcum præcipitatio juvatur: Chyli ζύμωσις & turgescentia redintegrantur, in viâ Mezenterii vasorum glandularum & receptaculi Pecquetiani traducendæ. Novus tum lympharum seu fermentorum à corpore per vasa lymphatica commeatus affluit, quo recreatus motu Diaphragmatis & ejus appendicum impellente, valvulisque suo situ faventibus, ductum thoracicum conscendit, & axillari venæ commissus sanguineæ moli permiscetur, ad cor properare jubetur, novam alterationem subiturus. Jam ejus bullulæ aut sphærulæ à calore, motu, conquassatione, spiritus, dividuntur, in eamque vertuntur figuram eumque nanciscuntur motum quæ rubrum oculis exhibeant: laxatur ejus compages, particulæ sulphureæ salinæ spirituosæ similibus ex quibus sanguis componitur associari, magis attenuari incipiunt, sensimque aptâ quadam cohobatione, in arteriis & venis veluti Pelicano chymicorum vase, in sanguinem facessunt, non dissimili fortè modo quo vinum calens aceto superfusum in acetum commutatur. Sic æmulatur eam temperiem, quæ singulis propria est individuis, dum in hanc illamve partem inclinat aut variè flectitur, pro sanguinis & humorum ἰδιοσυγκρισιῶν diversis typo, motu, mixtione, texturâ fibrillarum laxiorum, strictiorum, magis minusve mobilium & harum vel illarum particularum prædominio. Sanguis spiritibus plenus, dotibus multis insignitus, ζωτικὸν animalium eorumque præcipua pars fluida, vi μοχλικῇ cordis & pulmonum agitatione per viscera, per artus, per summa, per infima distributus partes vitali sidere afflat, magis ac magis tenuatur, fermentescit (quid ni fermentescat ex fermentescente materiâ genitus, aliquot fermentis excitatus, partibus heterogeneis præditus, perpetuo calore fotus?) ab heterogenis elutriatur in glandulis hinc inde per corpus omne confertissimis. Harum quia varia est configuratio quoad poros, varia etiam fit humorum utilium, inutilium, fermentorum secretio. In inspiratione diaphragmate depresso, thorace ampliato aer vigente gravitate pulmones inflat, explicat, crassiori suâ parte sanguinem urget in vasa, sese suis particulis subtilibus, vitalibus, nitrosis, sanguini immiscet, purpuram largitur, fervorem auget, fovet; sic nitri spiritus inter distillandum prodit rutilus; sic salino-sulphurea minera aeri humido exposita effervescit. Sanguinis à corde per aortam non uno flumine ad Cerebrum emissi, per angustissimas minutissimasque substantiæ cinereæ glandulas, veluti perspongiam alembico impositam stillantur, percolantur subtilissimæ nitro-aereæ partes. Hæ tum elatere ac nisu proprio, tum vibratione meningum & cordis subeunt callosi corporis canaliculos, in quibus densantur &, (veluti chylus cum sanguine sanguis efficitur, ita) cum spiritibus copulatæ cohobatæ, spirituum indolem, naturam, motum, perfectionem adipiscuntur. Inde per utriusque medullæ, oblongatæ &

ſpinalis tractus ſulcos ad nervos univerſi corporis deferuntur, in partes impetum faciunt, fermenta in diverſis glandulis componunt; inferunt ſine quibus animal eſſe nequit; ſenſum cum à partibus ad cerebrum, motum cum à cerebro ad partes undulatâ quadam motione feruntur: Ab iis & ſanguine contractio muſculi, in abditis naturæ involuta: an à fibris muſculi motricibus, inſtar vectium ac funiculorum ſuper ſanguinis interflui particulas, ſic tamquam ſuper totidem trochleas attractis & in ſemicirculum motis, leviſſimo motu in attrahendo extremo utroque tendine vim magnam exerentibus? Spiritus ſubſtantiæ ſunt ſummè mobiles à quibus per ſubtile fluidum concitatis, otioſa ſuſcitantur ſanguinis principia. Sanguis varias ubi allabitur partes, pro ratione eorum, quibus nonnullæ donantur, incerniculorum varia in ipſis relinquit ſui veſtigia ſeu minima actuoſa, quæ à craſſioribus vinculis expedita ſui juris utcumque facta evehuntur à ſpiritibus immiſſis & exaltantur. Non aliâ ratione fermentati panis portio quædam aſſervatur in fermentum abitura. Stupendum ſanè naturæ artificium, in ſtruendis cribris colis incerniculis huic, non illi ſali trajiciendo patentibus! quis hanc pororum in cribris figuram vel eorum diametros capiat, ne dum imitetur? hâc arte fermentorum copiam non minimam ſibi comparat ad certos uſus, ſalivalem humorem, bilem, ſuccos, pancreaticum, lymphaticum, lienoſum ſanguini hepar appulſuro ſuggeſtum quo ſuam melius in jecore deponat ſarcinam, capſulæ utriuſque atrabilariæ, ſemen album ab præcipitata ſulphura, fermentum in utero certis temporibus, glandulæ pinealis ſuccum; (an hic armoniaco ſali volatili analogus, per caudicem medullæ ſpinalis diffuſus vigorem addit ſpiritibus, & à coalitu aut concretione vindicat?) ſingularum ſecretionum denuò refundendarum materiæ totidem fermenta ſunt, quibus comminuantur & ad altiorem laxitatis & ſubtilitatis gradum perducantur ſucci hoc proventu aucti. A fermentatione ergo animalium generatio, nutritio, augmentum, ætatum viciſſitudines, alimenti ſolutio, coctio, excrementorum præcipitatio &c.

I V.

ASANGUINIS περιόδῳ pendent poriſſimum περιόδοις lymphæ, à glandulis in vaſa deferentia, ab his in ductum pecquetianum venas, deinde in arterias, tum in eaſdem glandulas; ſpirituûm à nervis in partes, muſculos, à muſculis cum ipſo ſanguine in venas, arterias, cerebrum & ejus glandulas ulterius ſtillandi circumferendi. Eunt redeuntque ſimili ferè modo cæteri corporis ſucci. Motus ſanguinis triplex externus totius molis, circuitionis; internus vero à quo fluiditas; inteſtinus, liquorum fermenteſcentium proprius. Hic cuncta ſic agitat ut attenuatis ſingulis ad minimaque redactis, mobilioribus particulis impertiat motum, unde in earum effluvio perpetuo irrequietâque agitatione omnium libertas & diverſarum etiam congrua ſocietas conſervantur. Hujus extrà naturæ modum in corpore divagantis effectus ut & indicia ſunt febres, inflammationes, apoſtemata, anthraces, bubones, papulæ, variolæ, ſcabies, ulcera & aliæ concretiones ac ſolutiones naturæ laborantis opera. Fermenta negabit nemo qui ſpumam Epilepticorum, Scorbuticorum ſalivam, ſputa melancholicorum, & lue vénereâ infectorum, ſudores quartanariorum, præcordiorum viſcerumque vitalium, ſexcentas injurias ac querelas ſecum animo ritè perpenderit. In his omnibus, ortus, incrementa, ſtatus, declinatio, criſis, critica molimina, metaſtaſes, periodi, exacerbationes fermenta fermentationemque arguunt. Ipsâ imminutâ frigent animalia languent veterno corripiuntur &c. Abſque illâ eſſet, numquam animantium ventriculi ſolo calore, citius à frigidis expugnando, oſſa, lapides, & duriſſima excoquant, fruſtra ruminantibus multiplex ventriculus fuiſſet conceſſus. Coctionem illam nonnulli menſtruis acidiuſculis volatilibus utcumque imitati ſunt, chylum aut chylo non diſſimilem materiam ex alimentis in vitro promentes. Fermenta adventitia merito habentur quæcumque in corpus admiſſa ſubigi nequeunt ut cathartica, diuretica, diaphoretica, venena; evacuare, purgare, nihil aliud eſt quam ſolvere, incraſſare corroborare nihil aliud quam compingere. Quin & in ipſis ſenſibus ad vitam ſimpliciter vel ad melius neceſſariis Naturæ chymicus apparatus. Quid aliud ſapida ſunt quam extracta, odorata quam infuſa in & ab aëre prolicitæ, quarum fortaſſe non minores numerò differentiæ quam infuſa in aquis. Eadem prope ars ſapientiſſimæ naturæ ſimia, perficit. Chymia ars naturæ & hominum naturalibus adjumentis, opibus ac viribus utentium. Chymicus naturæ imitator, licet plerumque inſcius obſtetricante manu, complet ſolum naturæ munia jungendo, temperando, ſecer-

nendo, liquando, exacuendo. Ejus recessûs, si non ultimos saltem remotiores utcumque aperit. σύνθεσιν in mistis probat per ἔκκρισιν. Acidum & acre suos & naturæ pugiles ac instrumenta, κεφαλαιωδέστατα medicinæ objecta in lucem emittit chymia τῇ φύσει συνεργοῦσα. Insipidum primo solet effugere phlegma: tum adaucto igne pars mage sapida volatilisque: deinde pinguis & inflammanda acriori expeditur vulcano: postea flammis extremo gradu furentibus adunitum fixiori compage colchotar educitur. In his acre & acidum diversis Philosophorum systematis non repugnantia. Quod spirituosum est aut volatile suam ab hisce pugilibus omnem sortitur vim & efficientiam: Fixa repetitis cohobationibus, ab iisdem in volatilem transeunt conditionem: quod salsum ex utriusque mixturâ constat: quod oleosum exiis potissimum integratur, acre & acidum non parit ignis sed ad summum vexando alterat aut conjugando quæ separata, aut dissociando quæ conjuncta prius inerant mixto sed compedibus materiæ crassioris alligata. Eorum, si essent ignis producta, cognitio tamen physico minimè esset inutilis: quod enim ignis arte hominum, idem ignis animantium seu naturæ præstat: Ventriculus in actum educit, à quibus irritatur, acria sulphura pulveris Emetici, feré similiter ab arte prolicienda. Acidum & acre suadent acidulæ, redivivæ venarum metallicarum fæcunditates, demortua mineralium capita reparata & sexcenta alia multiplici spectaculo, variis exemplis; semper juxtâ peculiarem mixtorum compagem coeuntibus, colliquatis, coalitis, motis, geminis hisce salibus, sive occultis sive sensibus obviis. Ars itaque ut & natura sua metitur distillando, irrigando, siccando, calcinando, resolvendo, iisdem mediis sed sortis humilioris: fermentationem concitat impedimenta tollendo, vel actuosa adhibendo rebus difficulter fermentaturis, effervescentiam, si maxima sit principiorum vis & oppositio. Fermenta sunt istæc, occasiones non causæ fermentationis. Soluit ars ut & natura beneficio menstruorum. Menstrua sunt corpora rigida motu suo ac ratione propriæ texturæ & particularum congruarum convenientiæ, concreti poros subeuntia, ejus minima divellentia sibi implicantia: inde est quod vel ipsum in motu secum abripiant & in fluido statu linquant, vel à concreto retineantur & cum ipso simul in mixtum solidum coalescant. quadruplex menstruum pro solvendorum quadruplici differentiâ; aqueum, sulphureum, salinum & sulphureo-salinum: quintum additur à nonnullis universale, eorum votum non inventum. An esse possit lis est, facilé negando dissolvitur. Salinum quidem constans salibus acidis acribus, hisque tum volatilibus igni mobilioribus; tum fixis, tardioribus; ab illis salibus solutio lentissimarum ac durissimarum substantiarum auri ferri &c. liquidorum concretio, cum alter alterum complectitur; nonnumquam sponte, nonnunquam ignis adjumento, sive cælestis ille sit à sole, sive focarius, sive occultus in fimo subterraneisque, ubique idem, eodem agens modo. Hinc analysis & compositio seu διακρίσις ϗ συγκρίσις, ab his & ad hæc omnia opera chymica: Calcinatio, immissis acidis, dimissis fugatisque aqueis oleosis: Exsiccatio impertito motu fluidioribus particulis à quo rarefactæ avolant cæteris in arctum magis ab externo pressu coactis. Fusio, particulis corporum unius ferè generis aliæ super alias allabi jussis: Combustio, sulphuribus consumptis aquis dissipatis: Præcipitatio, difflato fractove menstruo vel novo acidi & acris coalitu gravitatem exerente & ad infima deturbante: Sublimatio, parte volatili à fixis expeditâ, excitatâ, rarefactâ, condensatâ: Circulatio, Cohobatio, iteratis affusionibus menstrui solventis & attenuantis. Fermentatio, maceratio, salibus fluorem adeptis molem universam distendentibus, acore inducto: Coalitus seu Coagulatio, subtilioribus abactis, vel introductis in poros particulis rigidioribus: Fixatio poris dilatatis ingestisque fixioribus, à quibus veluti palis aut cuneis sistatur motus: Congelatio, particulis rigidioribus & acutis in poros fluidorum missis: sic ab acidis acria, & ab acribus acida congelantur; ut quidquid in uno horum solutum sit, ab altero denuò stringatur &c.

V.

UBIQUE eadem materia sub miris diversisque larvis, eadem vis ignis nimirum in acido naturæ, acidum in igne artis; idem motus, eventus idem conjunctio, separatio. Hinc varii his aut illis ætatibus machinas, automata brutorum similes aut veluti simias effinxere: alii mechanismo solo utentes alii simul & chymicam adhibentes fermentationem non exiguam collocavere operam & industriam quo ambulationis, contorsionis, expansionis alarum aut brachiorum, volatus imo & cujusdam vocis motus æmularentur: id autem genus machinæ debiles, vix per minuta

pauca mobiles, nactæ principium motus assiduissimâ manuum operatione semper reparandum, in suis motibus viles, ad certa & pauca solum determinatæ, limitibus arctissimis conclusæ, imperfectione suâ & eo quo distant ab operibus naturæ immenso intervallo, vim, potentiam supremi artificis comparatione à minimis ad maxima summopere commendant; ostendunt artem hominum in rebus omnibus minimam, jejunam, Dei attem in maximis ut & in minimis maximam, quæ opera nec sufficienter cognoscere nedum imitari valeat homuncio; *ne inveniat opus quod operatus est Deus ab initio usque in finem.* Ubique idem artifex Deus, in natura solus, Deus in arte per homines. Tanto inferiora artis opera quanto Deus homine superior. Mutatio naturæ nulla per homines quia nullus motus ab ipsis: quia occasio motûs omnis à Deo creati summo & solo rerum omnium motore, nunquam causa sunt homines; multa frequensque per Deum cujus unius est mutare singulas naturas, ut unius fuit eas creare. Ars nulla potest naturæ solertiam assequi nec imitari; ars naturæ, ars Dei, ars artium; ars operosa, facilis natura quippe Dei manus; ars manca, natura perfecta; ars crassa, tarda, præceps; natura solers, festinans, composita, subtilitatis immensæ. Naturæ in omni genere vis magna & incredibilis; artis imbecilla & ne hoc quidem in omnibus sed paucis rebus; artis pauca, disjecta instrumenta, naturæ omnia præsto sunt; artis apparatus tenuis infirmus, naturæ suppellex ingens, ampla, opes maximæ. Ars sterilis caduca, deficiens, natura fæcundissima, nunquam effœta; artis angustum ingenium paucos aditus habet, exitus paucos; Naturæ ingenium varium, multiplex, immensum. Naturæ ars incomprehensibilis, motûs occulti, quippe ad sua tempora compositi: instrumenta occulta, quippe subtilia, sexaginta propè sæculis vix dum ex parte comprehensa; innumeris, si darentur, nunquam omninò comprehendenda. Artis comprehensio omnium hominum communis, motûs manifesti, instrumenta pervulgata, sensibus obvia. Sed ad investigandam latentem naturam tantò fortasse aptior ars manifesta quanto præsertim crassior, iisdem genere instrumentis & motibus in eandem genere materiam agat. Ars igitur spagyrica docet naturæ molimina. Pleraque per ignem τεχνουργήματα oculis arrepta non lippientibus, expensa ratione, stabiliendæ sapientiæ Medicæ utilia: plurima tamen adhuc minus indagata cum remanserint vel ut detecta & explanata nobis obtrusa fuerint, vota seu desiderata Chymica numerum & molem cognitorum & repertorum longè superant: arte nempe plerisque olim spretâ, à solis imperitis ferè tractatâ, naturæ & rerum scrutatoribus vix nuper tantum admissâ. Medicina analogiæ scientia: veritas ab analogiis è Chymiâ depromptis surgit sæpissimè: iis innitantur fundamenta quibus commodè superstrui possit Medicinæ moles. Chymia adumbrata tantum imago Naturæ, sed imago tamen: ut ex operum Chymicorum explanatione, ad exponendas naturæ functiones & medicamentorum opera dijudicanda dirigendaque, non parum facta & futura sit accessio.

Ergo æqua functionum naturalium, cum Chymicis operibus comparatio.

Domini Doctores disputaturi.

M. Claudius Burlet.	*M. Joannes-Franciscus Foy-Vaillant.*	*M. Antonius de Sainct-Yon, Medicus Regis ordinarius.*
M. Alexander-Petrus Mattot.	*M. Alexius Littre.*	*M. Joannes Robert.*
M. Claudius Bourdelin, Præses.	*M. Philippus-Ignatius Save.*	*M. Ludovicus Gayant, Medicus Regis ordinarius.*

Proponebat Lutetiæ AMBROSIUS-NICOLAUS CHEMINEAU diœcesis Senonensis, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1692.

Parisiis, Apud Franciscum Muguet, Regis, & Facultatis Medicinæ Typographum.